Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
15.3.2017

Asia: O 3/2017 vp Ajankohtaiset asiat jaostossa 17.3.2017 klo 9
Teema: Ajankohtaiskatsaus matkailuun

Ajankohtaiskatsaus matkailuun ja sen kehittämisen ongelmakohtiin ja kehittämishaasteisiin

Matkailufaktat

- Matkailutulo on ollut useamman vuoden yli 14 miljardia euroa, ja sillä on mahdollisuuksia kasvaa jopa 20 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä. Kansainvälisten matkailijoiden Suomeen jättämät eli vientiin rinnastettavat tulot, ovat yli 4 miljardia euroa.
- Suomalaisten osuus matkailukulutuksestamme reilut 70 %.
- Matkailun noin 28 000, pääosin mikroyritystä, työllistävät noin 140 000 henkilöä eli 5,5 % kaikista työllisistä. Tämän lisäksi on suuri määrä vuokratyövoimaa, esim. Lapissa kausityövoima isoilla yrityksillä. Matkailu työllistää myös suuren joukon kaupanalan työntekijöitä, sillä matkailukulutuksesta noin 20 % menee ostoksiin. Suuri osa matkailutyöllisistä on nuoria.
- Vuonna 2016 Suomen majoitusliikkeissä yövyttiin 20,4 miljoonaa kertaa. Määrä oli 3,2 % enemmän kuin edellisvuonna. Ulkomaisille matkailijoille kirjattiin 5,8 miljoonaa vuorokautta, joka oli 4,6 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Ilman venäläisiä viime vuoden kasvu oli 7,2 %.
- Alkuvuosi 2017 on näyttänyt myös kasvun merkkejä.
- Erityisesti nopeaa kasvua odotetaan Aasiasta, muun muassa Kiinasta, Keski-Euroopan markkinaa unohtamatta.
- Matkailun vuosikasvuodotus on Euroopan tasolla noin 4 % ja Suomen tavoitteeksi on asetettu 5 %.
- Vuonna 2016 ja alkuvuodesta 2017 Suomi on saanut matkailukohteena ennennäkemätöntä nostetta, mm. tunnustuksia erinomaisena matkailukohteena. Näistä esimerkkeinä Lonely Planetin ja National Geographicin kärkisijat. Myös mm. Bachelor USA –ohjelman myötä Suomi-tietous levisi.

Matkailun edistämisen rahoitus on niukkaa ja sirpaleista

- TEMin myöntämästä Finpron yleisavustuksesta kohdistuu noin 10 miljoonaa euroa Visit Finlandin toimintaan. Visit Finlandin päätehtävänä on Suomen matkailullisen imagon kehittäminen maailmalla sekä sitä tukevat taktiset markkinointitoimenpiteet. Lisäksi päätöksenteon tueksi ja elinkeinon käyttöön hankitaan markkinatietoa sekä analysoidaan se, ja edistetään laadukasta tuotekehitystä ja tuotteistamista.
    - Visit Finlandille osoitetut varat ovat pysyneet samalla tasolla viimeiset vuodet, ilman indeksikorotuksia. Talousarvioesityksessä ei matkailulle ole erikseen korvamerkitty varoja, vaan käytettävissä oleva summa määritellään osana ministeriön ohjausta.
    - Varat ovat huomattavasti pienemmät kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa.
- Matkailun julkisen tuen myöntäminen on pääosin ELY-keskusten ja maakuntien liittojen vastuulla. Monin paikoin kansallinen kehittäminen ja edistäminen olisivat kokonaisuuden näkökulmasta kuitenkin tehokkaampia.
- Myöskään Matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartan 2015-2025 (matkailustrategia) toteuttamiseen ei ole osoitettu erikseen resursseja.

Matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartassa 2015-2025 tunnistettiin mm. seuraavat kehittämistarpeet matkailun haasteiden ratkaisemiseksi:

- Kehitetään jatkuvasti laadukasta, kilpailukykyistä ja kysyntää vastaavaa matkailutarjontaa hyödyntäen kansallisen koordinaation tukea.
- Varmistetaan toimiva ja korkealaatuinen infrastruktuuri kuten teiden ja maastoreitistöjen kunto.
- Varmistetaan matkailun tuotetarjonnan helppo löydettävyys ja ostettavuus hyödyntämällä ja kehittämällä digitaalista osaamista ja jakelukanavia.
- Huomioidaan kasvuun ja kansainvälistymiseen panostavien matkailuyritysten erityispiirteet kilpailukykyisen toimintaympäristön luomisessa.
- Kehitetään Suomen ja suomalaisten matkailukohteiden hyvää saavutettavuutta.
- Hyödynnetään entistä paremmin markkinoinnin ja myynnin innovatiivisia asiakaslähtöisiä ratkaisuja ja kehitetään digiosaamista.
- Pyritään löytämään ratkaisuja työvoiman kohtaanto-ongelmiin ja osaavan työvoiman saantiin.

Suunnitteilla olevia toimenpiteitä matkailun kasvun nopeuttamiseksi

Osin yllä mainittujen kehittämistarpeiden eteenpäinviemiseksi sekä matkailun kasvun nopeuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön johdolla, yhdessä muiden ministeriöiden, hallinnonalan ja yli 30 matkailun kärkiyrityksestä koostuvan Matkailun yhteistyöryhmän kanssa on valmisteltu hallituksen puolivälitarkastelua silmällä pitäen Kasvunkärki Matkailu 4.0 – nopeaa kasvua ja työllisyyttä.

Suunniteltuja toimenpidekokonaisuuksia ovat norminpurkutoimenpiteet, Suomen saaman huomion realisointi matkailutuloksi markkinointi- ja myyntitoimenpitein, ulkomaisten investointien edistäminen, matkailuyritysten digiosaamisen kehittäminen, kohteiden saavutettavuuden parantaminen digitaalisuutta hyödyntäen, ympärivuotisuutta lisäävien uusien palvelukokonaisuuksien syntymisen edistäminen sekä kansallispuistojen ja retkeilyalueiden reittien ja palvelujen kehittäminen kysyntää vastaavaksi.

Muuta ajankohtaista

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti tammikuussa 2017 Suomi100-juhalvuoden kunniaksi Löydä Suomesi kotimaanmatkailun haastekampanjan #lomahaaste.

Selvitys alueellisista (maakunnittain) matkailun talous- ja työllisyysvaikuksista on valmistumassa huhtikuun 2017 lopussa.